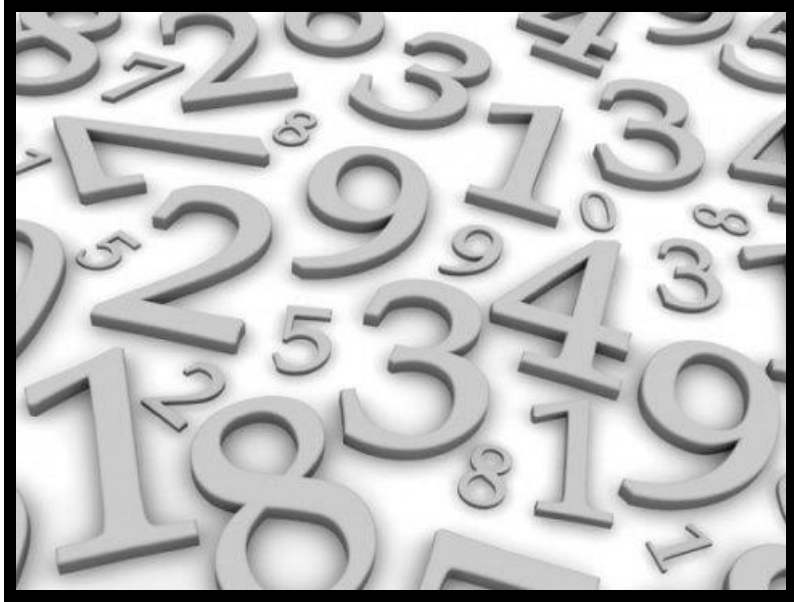

Paolo Giordano

La Solitud dels nombres primers

CLUB DE LECTURA 82

Club de lectura de Salut mental de les
Biblioteques d'Osona

Vic, 25 d'octubre de 2018

Vida

Paolo Giordano va néixer a Torí el 1982.

L'any 2001 es llicencia en Física Teòrica amb una tesi *cum laude* al Liceo científic estatal "Gino Segrè" de Torí. Obté una beca per fer el doctorat en física de partícules a l'Escola de doctorat en Ciència i Alta tecnologia de la mateixa Universitat.

Amb tan sols 26 anys es va convertir en el fenomen editorial més rellevant dels últims temps a Itàlia. **La solitud dels nombres primers** va ser guardonada amb nombrosos premis, entre els quals destaquen el

Campiello Opera Prima i, especialment, el Premi Strega 2008-el més important d'Itàlia-. Segons *Tuttolibri*, el suplement cultural del diari *La Stampa*, és el llibre més venut a Itàlia el 2008, amb més d'un milió de còpies.

El títol de la novel·la va ser triat per Antonio Franchini, editor de Mondadori, l'octubre del 2007. Giordano ho havia titulat originalment **Dins i fora de l'aigua**, que roman com a títol del cinquè capítol. Per a la portada es va triar l'autoretrat d'una model holandesa anomenada Mirja. L'elecció de la portada la va efectuar el propi Giordano, i es mostra un rostre intencionadament ambigu, que finalment es va convertir en un dels factors que van contribuir a l'èxit de l'obra. Moltes persones van declarar en la presentació del llibre que «s'havien sentit induïdes a comprar» per la mirada de la portada. La dedicatòria del llibre ("A Eleonora, perquè en silenci t'ho havia promès") està adreçada a una amiga de la universitat. El 2010 s'estrenà a les sales de cinema la pel·lícula basada en la novel·la, sota la direcció de Saverio Costanzo. Paolo Giordano en va fer l'adaptació per al cinema amb el director. Sembla que no va triomfar massa ...

Llibre

Contraportada del llibre:

"Els nombres primers són divisibles només per la unitat i per ells mateixos. S'estan al seu lloc en la infinita sèrie dels nombres naturals, enclosos igual que tots entre dos més, però un pas més enllà respecte als altres."

En Mattia havia après que entre els nombres primers n'hi ha alguns que són especials. Els matemàtics els anomenen primers bessons: són parelles de nombres

primers que estan de costat, més ben dit, quasi de costat, perquè entre ells sempre hi ha un nombre parell que els impedeix tocar-se realment.

En Mattia pensava que ell i l'Alice eren així, dos primers bessons, sols i perduts, propers però no pas prou per tocar-se realment. A ella, però, no l'hi havia dit mai.

Segons l'autor, doncs, en aquest llibre, Mattia i Alice, els protagonistes de la novel·la, són dos "nombres primers bessons", separats per un únic nombre parell que no els permet trobar-se, tot i estar tan a prop. El llibre és, en paraules del propi autor, "extremadament representatiu d'un cert món juvenil de la burgesia, de la burgesia opulenta, que ofereix comoditats als seus propis fills deixant-los en la més absoluta solitud i abandonats a si mateixos. La idea de fons de la novel·la va néixer durant la fase d'escriptura, que va durar nou mesos. Giordano, de fet, no coneixia l'existència d'aquest tipus particular de nombres primers, i els va descobrir consultant la Wikipedia:

Els **nombres primers** són els nombres naturals diferents de 1 que compleixen la propietat que només són divisibles entre ells mateixos i entre 1. Els nombres primers menors de 100 són: 2, 3, 5, 7, 11, 13, 17, 19, 23, 29, 31, 37, 41, 43, 47, 53, 59, 61, 67, 71, 73, 79, 83, 89 i 97. Tots els nombres naturals són divisibles entre ells mateixos i entre la unitat. Però els que no són primers a més també són divisibles entre altres nombres. El nombre primer més petit és el 2 i, de fet, és l'únic nombre primer que és també parell, ja que qualsevol parell més gran és múltiple de dos.

*Els **nombres primers bessons** són aquelles parelles de nombres primers que difereixen en 2. És a dir, p i q (amb $p < q$) són primers bessons si $q = p + 2$. Excepte pel cas del 2 i el 3, aquesta és la mínima diferència que pot haver-hi entre dos primers. Primeres 35 parelles de primers bessons: (3, 5), (5, 7), (11, 13), (17, 19), (29, 31), (41, 43), (59, 61), (71, 73), (101, 103), (107, 109), (137, 139), (149, 151), (179, 181), (191, 193), (197, 199), (227, 229), (239, 241), (269, 271), (281, 283), (311, 313), (347, 349), (419, 421), (431, 433), (461, 463), (521, 523), (569, 571), (599, 601), (617, 619), (641, 643), (659, 661), (809, 811), (821, 823), (827, 829), (857, 859), (881, 883).*

Opinions i ressenyes:

⇒ Per Xavier Caballé, dins Diari d'un llibre vell.
(<http://www.llibrevell.cat/wp/>).

Feia molt de temps que la lectura d'un llibre no aconseguia absorbir-me com ho ha fet aquesta novel·la. L'he llegida d'una volada, passant incessantment les pàgines, robant hores a la son i dient-me tota l'estona: "cinc pàgines més i ho deixo per avui", propòsit que contínuament incomplia i seguia llegint.

Mai havia parat atenció als nombres primers bessons: "són parelles de nombres primers que estan de costat, més ben dit, quasi de costat, perquè entre ells sempre

hi ha un nombre parell que els impedeix tocar-se realment". Alguns exemples són l'11 i el 13, el 17 i el 19, el 41 i el 43 o el 1.999.889 i el 1.999.891.

"La solitud dels nombres primers" tracta de l'amistat i de l'amor, però entre persones que, per la raó que sigui, fa que es tracti de sentiments impossibles, per l'existència d'una barrera, prima i transparent que mai es podrà trencar.

Els dos protagonistes són en Mattia i l'Alice. Dues persones ben diferents en la superfície, però iguals en el fons. Dues persones que mai no es troben còmodes, que no saben per quina raó la seva existència els fa patir i que no entenen com funciona el món. Envegen les altres persones i voldrien ser com els altres, poder fer allò que els altres fan i que a ells els hi és impossible fer. Però quan ho intenten, els hi surt un nyap.

En Mattia és un nen que ha viscut sempre condicionat per la seva intel·ligència superior. De petit va patir un episodi esgarrifós a l'escola, quan la mestra va fer seure tots els nens al seu voltant i els hi va demanar que l'ajudessin. Sempre ha viscut sol i, per si això no fos prou, carrega amb el pes de la desaparició de la seva germana bessona Michela, després d'abandonar-la al mig d'un parc. L'Alice és una nena que va patir un accident d'esquí mentre tractava de fugir. Havia anat a esquiar només per que li ho manava el seu pare; ella no volia. També és una persona que li costa relacionar-se amb els altres i un fet accidental mentre és al capdamunt la pista fa que encara més vulgui fugir. I en aquesta escapada pateix un accident, que li marcarà la resta de la seva existència: perdrà la mobilitat d'una de les cames.

En Mattia i l'Alice no es coneixen fins que un dia l'atzar (o la màgia dels nombres primers) fa que la seva vida coincideixi. D'aleshores ençà es converteixen en éssers complementaris: cadascú té allò que a l'altra li falta i es reconeixen entre ells com somnis. Però aquests somnis són inabastables, com la resta.

A poc a poc, la solitud dels dos fa que tinguin la necessitat de trobar-se. És una forma de recordar que són éssers vius, que no estan sols al món. Però quan es troben pràcticament només hi ha silenci. El Mattia només escolta, ni tan sols mira (sempre capcot), mentre que l'Alice pren les decisions.

La vida continua. En Mattia es converteix en un doctor en matemàtiques i l'Alice en fotògrafa. Una separació, fruit més del silenci en voler dir allò que pensaven, però que no s'atreveixen a pronunciar, fa que físicament es separin. La vida dels dos serà ben diferent, però la connexió existent es perenne i no la pot trencar uns milers de quilòmetres de distància.

Una lectura 100% recomanable. No només la història és d'allò més commovedora. També està escrit magistralment, aconseguint ficar-nos dins de la vida dels dos protagonistes, a ser partícips de l'angoixa d'aquelles persones que els envolten i que, tot i veure els problemes que pateixen no saben que fer.

Un d'aquells llibres, en definitiva, on res hi sobra i res hi manca.

⇒ **La solitud d'un jove investigador**, per Josep Perelló.

(Dins: <http://revistes.iec.cat/index.php/RdF/article/viewFile/4389/4388>)

Des de feia mesos, em guardava una novel·la àmpliament anunciada als mitjans. En plena canícula, finalment he llegit amb intensitat el darrer fenomen editorial italià: **La solitud dels nombres primers**. L'autor, Paolo Giordano, és un jove físic italià nascut el 1982 a qui l'èxit editorial li ha arribat per sorpresa en la seva primera incursió en aquest terreny. Cercant les seves publicacions, es dedueix que el seu camp de recerca és la física matemàtica, que té vies d'aplicació en indrets abstractes i formals de la relativitat general. A partir de les publicacions també sembla raonable imaginar-se que s'ha doctorat per la Universitat de Torí i que recentment ha iniciat una estada postdoctoral al MACS-Lab de la Università della Svizzera Italiana. No n'he pogut esbrinar res més; la trajectòria científica és força opaca i discreta. Allò que des d'un primer moment em va atreure de Paolo Giordano van ser les entrevistes concedides a nombrosos mitjans. Les seves respostes són interessants tot i amagar discreció i moderació. A les fotografies se l'entreveu segur d'ell mateix, amb una gran força en la mirada, però alhora fràgil i tímid.

Les entrevistes contenen poca ciència a excepció dels fets, sempre retratats com a trets anecdòtics, que és un jove físic investigador i que amagava, fins que el boom mediàtic ho va fer impossible, la seva faceta de novel·lista als seus col·legues. Tot i així, cada cop que apareixia als diaris no podia deixar d'intuir l'estereotip de jove estudiant o becari que passeja per les nostres facultats. Aquesta imatge se m'ha fet encara més potent quan he llegit el seu llibre.

A mesura que la novel·la avança, arribes a posar-te en la pell d'un jove investigador de les ciències més abstractes de la mà d'en Mattia, un dels dos personatges principals del llibre. No és que s'expliquin les misèries i alegries de la vida de becari que no para d'escriure fórmules matemàtiques: només una petita part del llibre recull aquest període. Tampoc és que ens detalli la seva recerca com a físic: en Mattia prepara una tesi sobre la zeta de Riemann i resol un problema que li podria merèixer la medalla Fields, l'anomenat Nobel de les matemàtiques.

Al meu entendre, Giordano fa una cosa molt més important. A través d'en Mattia, t'endinsa en una ment pura, poc tenyida de passat i memòria. Et retrata una infantesa, una adolescència i una joventut en què els nombres i el pensament analític dominen el cervell. En certa mesura, aquest fet impedeix a Mattia sentir-se proper a les persones que l'envolten. Percep amb estranyesa la vida, la matèria, i se'n refugia gràcies al pensament científic. Veu xifres, compta objectes, analitza fenòmens físics com ara la tensió superficial d'un vas d'aigua que l'allunyen d'una conversa trivial durant un sopar. Li costa mantenir el contacte amb els pares, amb els amics, i, sobretot, mantenir una relació fluida i duradora amb la seva ànima bessona: l'Alice. **La solitud dels nombres primers** és bàsicament una crònica d'un amor impossible com tantes altres històries clàssiques de la literatura. No obstant això, tant el protagonista, com el verb narratiu i les metàfores emprades supuren

pensament científic. Sense anar més lluny, el títol mateix s'aprofita dels nombres primers i dels misteris que amaguen. Resulten pertinents, d'una banda, pel fet de ser únics i indivisibles, com els seus protagonistes: l'Alice i en Mattia. I, d'una altra banda, pel fet d'existir infinits nombres primers bessons però amb un nombre sencer divisible entremig que n'impossibilita el contacte, és a dir, l'amor entre l'Alice i en Mattia. Giordano, tot i ser un científic, no explica ciència com ho podria fer un assaig, però, en canvi, ens aproxima a una manera de pensar extremadament propera a la de molts científics. Pot activar passió, entusiasme o, com a mínim, curiositat pel món científic, sense passar per l'aridesa d'altres formes d'escriptura. En resum, un llibre que m'hauria agradat escriure.

Entrevista:

Paolo Giordano: Todos los números para triunfar

Text: Antonio Baños (dins <http://www.que-leer.com>).

Con "La soledad de los números primos" (Salamandra) ha ganado el prestigioso premio Strega, ha vendido un millón de ejemplares y ha asombrado con su habilidad para entremezclar las matemáticas y el amor.

GUAPO, INTELIGENTE E ITALIANO

Él es joven, guapo, inteligente, suave, de ciencias y además italiano. El tipo de entrevistas que a uno le va dando rabia mantener. Cuanto más te acercas al entrevistado, más te pesan los años; te sientes fondón y recuerdas la severa incapacidad matemática que te impide entender ni la facturas del gas. Él es la nueva estrella de la literatura italiana, Paolo Giordano, gracias a La soledad de los números primos, que en ese país primo hermano nuestro ya supera el millón de ejemplares vendidos e incluso tiene adaptación al cine en ciernes.

Como decía, él es joven, guapo e italiano. Explicaba yo que además es de ciencias puras y duras y esa adscripción es una de las más llamativas de su corta biografía (nació en 1982). Para la prensa, el hecho de que Giordano esté cursando un post doctorado en física de las partículas elementales resulta más llamativo y chocante que si el autor del libro hubiese sido una lagartija manca. Es lo que suele tener el mundo de las letras: miopía.

Parece que a nuestro joven científico su estado físico le ha abandonado el día de la entrevista. Moquea y tiene los ojos tristes. Dan ganas de meterlo en la cama y darle una aspirina, pobre zagal. Me recuerda a Mauricio Pochettino, entrenador del Espanyol, pero eso ya son cosas mías.

CIENTÍFICAMENTE JOVEN

¿Que es lo que te da más rabia? ¿Que se sorprendan de tu condición de científico o de tu edad? "A mí siempre me ha parecido una cosa normal que alguien pueda

escribir sin formación literaria. Que un científico escriba es como si un médico escribiese y hay muchos que lo hacen. En la vida tenemos tanto tiempo que podemos hacer muchas cosas. Lo que sí me parece muy raro es que se sorprendan de mi juventud. Siempre es mejor ser un escritor joven que uno viejo.”

¡Caramba con el pollopera! Pues sí, siempre es mejor lo joven, al menos eso dicen en El Corte inglés. Aunque comprendo su enojo y extrañamiento. Hay que recordar que Giordano ha ganado con 26 años el premio Strega 2008, el más alto y popular galardón de las letras italianas, un premio que tienen señores como Umberto Eco o Primo Levi. Desde entonces, la popularidad y la prensa se han fijado en este tímido muchacho y lo han sometido a todo tipo de cuestionarios a cual más personal. No me extraña que se resfríe.

DE LA LITERATURA Y EL POP

Respecto a la opinión que le merece el circo de la literatura, al que acaba de llegar: “Es mucho menos brillante de lo que se ve desde fuera. Es un mundo muy triste, muy pequeño [y ojo que lo dice un tipo que mira cada día las partículas subatómicas]. El mundo literario en sí, de hecho, es como el Pop-art de nuestro tiempo. El éxito al principio se sufre y luego aprende uno a sobrellevarlo como puede. El éxito literario me recuerda mucho a cuando tenía exámenes en la universidad, que lo pasaba fatal”.

NARRATIVA CUÁNTICA

El dios del Parnaso siempre da éxito y juventud a quien la sufre, no a quien la disfruta. La novela de Giordano, en cierto modo autobiográfica (autosentimental sería más apropiado), habla de la vida de dos jóvenes, Alice y Mattia, que viven en el Turín natal del autor. Sendas tragedias infantiles marcan a fuego su reservado y destructivo carácter. A lo largo de su vida, ambos seres, partículas mejor, se atraen y se repelen llevadas por fuerzas que no comprenden, como las de una narrativa cuántica, por así decirlo. Porque, hay que reconocerlo, la física de hoy está llena de metáforas terriblemente sugestivas y poéticas: partículas de “colores”, la teoría de cuerdas, el principio de incertidumbre... “Es cierto. El léxico específico de todas las ciencias es fascinante y sobre todo en la física de partículas (“particelle” en italiano, que suena como a cosa de comer). Como son entidades invisibles, cada uno tiene que inventarse su imagen particular. Por eso siempre estás haciendo un salto muy grande entre lo que imaginas y la realidad. Esa técnica también la aplico cuando estoy escribiendo”.

METÁFORAS MUY “PARTICULARES”

Y la cosa estaba a huevo para hacerle esa típica pregunta de lucimiento que tanto nos gusta a los periodistas: Estooo...Vosotros los físicos, cuando queréis observar el comportamiento de algo, lo hacéis colisionar con otra partícula en un acelerador para estudiar sus trayectorias tras el choque. ¿Este libro estaba pensado con ese

mismo planteamiento experimental? “No, lo que pasa es que la física se adapta bien a todo. De hecho, la metáfora que titula el libro se refiere a los números primos gemelos, que son los que están separados tan sólo por otro número. Sin embargo, mi idea original era que los dos personajes viviesen como dos partículas afectadas por el entrelazamiento cuántico”.

Ah, el típico entrelazamiento cuántico, eso sí que es una señora metáfora. Explico. Cuando esto de la cuántica estaba en mantillas, tres sabios (Einstein, Podolsky y Rosen) descubrieron una seria anomalía, la paradoja EPR (por sus apellidos). Según esta maravillosa propiedad, dos partículas pueden estar separadas y “saber” una de la otra sin estar en contacto, a una velocidad superior a la de la luz. Y comprenderán que, cuando un escritor tiene en la cartuchera metáforas como las del entrelazamiento cuántico, el resto de recursos estilísticos quedan tan indefensos como una horda de pigmeos frente a un misil atómico.

LA MENTIRA DEL SEXO

A Giordano seguro que le gustaría relacionarse con los demás humanos por entrelazamiento cuántico antes que con las palabras o el cuerpo. Quizá sea el carácter turinés, que Baricco definió como “muy introvertido; tenemos el norte, la niebla y el cielo gris dentro; una manera muy poética de enfrentarse a la vida”. Algo así como gallegos de Centroeuropa, imagino. El caso es que Giordano se muestra reacio a la comunicación newtoniana; esto es, la de los cuerpos en fricción. “Estoy muy enfadado por cómo nos hacen creer que es el sexo. Nos dicen que el sexo es algo fácil e instintivo. Y sin embargo es algo que hay que conquistar, que superar barreras. En el sexo se ve lo mejor pero también lo peor de nosotros. Lo difícil, lo doloroso, lo comprometido. Yo no quería en mi novela que el sexo fuese liberatorio, porque para mí no lo es”. Como para invitarlo a salir. Esta desconfianza hacia el sexo puede tener algo de lo que decía el viejo Freud, pues no en vano su padre es ginecólogo. En fin, quién sabe. El sexo le cuesta y la relación con su cuerpo serrano y mocosito también; quizá por ello sus protagonistas son seres que odian sus cuerpos. “Yo encuentro lo corporal muy innombrable. Nunca me han interesado las expresiones corporales de mi generación, como los piercings. Tampoco he querido reflexionar mucho sobre el cuerpo. A mí, mi cuerpo me constriñe”.

BIBLIOTECA BAC DE RODA

C. d'en Bac de Roda, 1 bis. 08510. Roda de Ter.

Tel.: 938540077. A/e: b.rodadeter.br@diba.cat

Facebook: www.facebook.com/BibliotecaBacdeRoda

BIBLIOTECA
BAC DE RODA

© Biblioteca Bac de Roda, 2018

Diputació
Barcelona | Xarxa de Biblioteques
Municipals